

konfliktu mezi exekutivou a legislativou měl by prezident právo rozpuštění parlamentu a naproti tomu parlament by mohl kvalifikovanou většinou navrhnouti odvolání presidenta hlasováním lidu. Sněmovny by se scházely k řádným zasedáním v určitých dnech v roce, a samy by odročovaly a ukončovaly svá jednání. President by neměl práva je odročovati, měl by však právo svolati je ke zvláštnímu zasedání. „V zákonodárství by příslušelo presidentovi právo zákonodárné iniciativy, suspensivního veta a právo naříditi hlasování lidu o zákonu“. Pro změnu ústavy bylo by zapotřebí kvalifikované většiny, ač v tomto případě „odpovídalo by obligatorní referendum více ideji demokracie“. Presidentu by příslušela „plnost moci vládní a výkonné“. Ministři byli by mu služebně podřízeni a byli by odpovědni pouze právně za výkon svého úřadu. Nebyli by politicky odpovědni sněmovnám a nesměli by býti členy parlamentu.

V závěru autor praví: „Soudobý stát potřebuje ústavní reformy, aby nabyl autority“. „O tuto autoritu je třeba se pokusiti vhodnou organizací státní moci. Jde o vybavení určitého státního orgánu pravomocí, která by tvořila účinnou protiváhu i proti všemocným politickým stranám. Parlament tímto orgánem býti nemůže. Neboť on právě se stal jejich kořistí. Může jím býti jen hlava státu“.

Tot krátký obsah zajímavé práce dra Krejčího. Autor není z těch, kdo posuzují příznivě zákonná opatření jen proto, že se osvědčila jinde. Jeho stanovisko je přísně kritické, při doporučování cizích vzorů počíná si velmi obezřetně a opatrně, a jeho závěry jsou opřeny o podrobný rozbor všech složek majících vztah k věci. Při líčení výhod amerického presidentského režimu pohybuje se na pevné půdě, s jejímž rozložením je dokonale obeznámen. Krejčí je totiž znalec amerického ústavního práva, s jakými se zřídka v kontinentálně-evropské státovědecké literatuře setkáváme. Jeho práce v tomto oboru jsou četné a jsou vždy doloženy příslušným materiálem do posledních podrobností. U něho nejde jen o obvyklé povšechné poznatky, ze kterých by vyvozoval nesprávné důsledky, tak jak je tomu často u některých spisovatelů, i velmi vynikajících, jichž jinak je si možno velmi vážiti. Krejčí vidí detaily, které se snadno přehlédnou a je výjimečně kvalifikován posouditi a správně oceniti přednosti i nedostatky americké soustavy ústavního práva, jež tvoří základ jeho návrhu ústavní reformy. *Dr. O. Drouletý.*

ZDENĚK NEUBAUER: „POLITICKÉ A ÚSTAVNÍ ZÁKLADY MODERNÍHO STÁTU“ A „PŘEHLED VEŘEJNÉ SPRÁVY V REPUBLICE ČSL.“, zvláštní otisk ze Sborníku XX. století, VIII, str. 273 až 319.

Docent Masarykovy university v Brně, dr. Zdeněk Neubaue r, jeden ze žáků brněnské školy normativní, podává pod heslem: „Právo a hospodářství“ stručný přehled o politických a ústavních základech moderního státu vůbec a pak o ústavě čsl. republiky.

Výkladu o ústavě věnováno je 10 stránek. Uvádí na př. „Kromě ústavního soudu nesmí nikdo, ani soukromý občan ani správní úřad ani soud zkoumati ústavnost řádně vyhlášeného zákona a prohlásiti ho za neplatný nebo z důvodu neústavnosti ho ignorovati.“ — Zmínka o soukromém občanu, má-li autor na mysli zkoumání ústavnosti s právní relevancí, je nepřijatelná, tím spíše ovšem, myslél-li to opačně, neboť proč by na př. profesor ústavního práva nemohl zkoumati ústavnost řádně vyhlášeného zákona a prohlásiti ho za neplatný? Vždyť je to přímo jeho povinností — třeba bez právní závaznosti — tak činiti. Státovědci se často proti této povinnosti prohřešují a uvádějí pak soudní praxi na scestí.

Dále autor uvádí: „Důsledek přísně poměrného volebního práva jest — jak jsme výše uvedli — soustředění rozhodování o nejdůležitějších otázkách v rukou politických stran. Tím se stalo, že — s výjimkou moci soudní — nevidíme vzájemné dělení a vyvažování moci mezi uvedenými ústavními činiteli, nýbrž mezi jednotlivými politickými stranami, zastoupenými téměř stejným poměrem jak v poslanecké sněmovně a v senátu k čemuž přispěla dosavadní praxe současného rozpouštění a voleb obou sněmoven), tak ve vládě.“ — Neubauer má zde zřejmě na mysli tradiční rozdělení mocí ve státě; vytýká nedostatek dělení a vyvažování mocí, zapomněl na presidenta republiky, který přece nesplývá a nepodřizuje se, resp. nemusí se podřizovat rozhodování politických stran. President může vrátit zákon s připomínkami, může sněmovny rozpustit a není právně vázán návrhy stran při jmenování ministrů.

Autor mluvě o počtu členů N. S. ani slovem se nezmínil, že po rozpuštění dvou stran (resp. po rozpuštění a zastavení činnosti) mají sněmovny členů méně, ač ústava počítala s počtem plným, jak o tom svědčí čl. VI. uvoz. zákona.

O ztrátě mandátu do N. S. autor píše, že nastává, nastala-li ztráta příslušnosti ke straně z důvodů nízkých a nečestných. — Ačkoli ve stati o volebním soudu cituje oba zákony (č. 125/20 i č. 145/24), přece k pozdějšímu zákonu nepřihlédl; spojka -a- byla nahrazena slovem -nebo-, takže norma dostala nový smysl.

O preponderanci poslanecké sněmovny vůči senátu autor mimo jiné uvádí: „Kdyby však vznikl rozpor názorů o určitém zákoně mezi oběma sněmovnami (což je při zmíněné dosavadní naší politické praxi velmi nepravděpodobné), má poslanecká sněmovna možnost určitou kvalifikovanou většinou vynutiti (resp. zameziti) vznik zákona i proti vůli senátu (§ 44).“ — Konflikt mezi poslaneckou sněmovnou a senátem je pravděpodobný, neboť k němu několikrát došlo, posledně při návrhu na snížení srážek z odměn členů N. S.

Při zmínce o zmocňovacích zákonech autor uvádí: „Zmocnění vlády k tak veliké moci normotvorné jest ve všech těchto třech zmocňovacích zákonech zmírněno omezovacími podmínkami vzniku a trvání platnosti nařízení vydaných podle nich: souhlasu presidenta republiky (kromě zákona č. 337/20) a dodatečným schválením Národním shromážděním v krátké lhůtě po vydání.“ — Za prvé je otázkou, zda spolupodpis presidenta republiky, o němž mluví zákon č. 95/33, lze klásti na roveň schválení (souhlasu) podle zákona č. 300/20. Za druhé nelze mluvit o omezující podmínce dodatečného schválení N. S., když zákony vyžadují k platnosti nařízení jenom předložení jich sněmovnám do 14 dnů ode dne schválení. O omezující podmínce dá se mluvit teprve při možnosti odepření schválení, ale tato možnost by tu byla teprve, kdyby někdo, kdo je k tomu povolán (určitý počet členů N. S.) si vynutil projednání ve výboru a dání na pořad plena sněmovny. Automaticky to na pořad nepříjde. Mimo to podle posledních zmocňovacích zákonů je třeba kvalifikované většiny v obou sněmovnách. Za třetí není-li podmínkou platnosti nařízení dodatečné schválení sněmovnami vůbec, není ani podmínkou, že k schválení má dojít v krátké lhůtě po vydání nařízení. Takhle nesprávně vykládati obsah zákona není přípustno; co se hodí na nařízení podle zákona č. 300/20, nehodí se na nařízení podle zákonů č. 95/33, č. 206/33 a č. 109/34, kde na př. o trvání platnosti nařízení již vydaných se nedá mluvit.

Je pravda, že ústava mluví o tom, že kompetence ministerstev má být stanovena zákonem. Ze zkratky autorovy, že zákon dosud nebyl vydán, by mohl čtenář soudit, že kompetence ministerstev vůbec není upravena. Kompetence však vyplývá jednak z nad-

pisů zákonů o zřizování ministerstev a také z pozdějších zákonů, jimiž jim byla určitá kompetence příkazována. — Tyto poznámky však neznamenají, že by pisatel soudil, že kompetenci není třeba nově a lépe upravit.

Na str. 298 autor uvádí: „Kromě ministerstev jsou další 3 ústřední úřady, t. j. takové, že se jejich kompetence vztahuje na celé území republiky: Pozemkový úřad zřízený zákonem č. 330/19, který provádí pozemkovou reformu (úkoly tohoto úřadu chýlí se nyní ke konci), Státní úřad statistický zřízený zákonem č. 49/19 a Nejvyšší účetní kontrolní úřad...“ Na str. 303 pak autor uvádí: „Ústředními úřady jsou ministerstva a 3 další úřady, které nejsou podrobeny žádnému z ministerstev) Nejvyšší účetní kontrolní úřad, Pozemkový úřad a Státní úřad statistický). Všechny ostatní úřady vykonávají veřejnou správu, podléhají některému z ministerstev, a to jak služebně (u úřadů státních) resp. právem dozorcím (u úřadů samosprávných), t. j. tak, že nejvyšší instancí administrativní jest vždy resortní ministerstvo.“ — Podle první zmínky by se zdálo, že rozlišovací znak je v kompetenci vztahující se na celé území republiky. V druhém výkladu již k pojmu ústředního úřadu přidává služební a instanční nepodřízenost. Přihlížíme-li k těmto znakům, pak Pozemkový úřad není ústředním úřadem, neboť podle § 2 zák. č. 330/19 podléhá ministerské radě, a podle § 9 t. z. dozor na činnost pozemkového úřadu vykonává správní výbor. — Také Státní úřad statistický není na tolik samostatný, aby mohl býti pokládán za úřad postavený na roveň ministerstvům. Podle § 11 vl. nař. č. 635/19 (statutu) podléhá pracovní plán schválení Statistické rady, případně předsedy vlády, a podle § 12 se jeho rozpočet předkládá předsedovi ministerstva. Závislost úřadu na předsedovi vlády je tu velmi významná. Že oba úřady nejsou přímo podřízeny některému z ministerstev, ježto úřad předsedy vlády nebo ministerská rada nejsou úřady ve smyslu formálním, nestačí o sobě k event. vyvrácení námitky podřízenosti, resp. závislosti na jiné osobě nežli resortním ministři, jak je tomu u resortů jiných.

Neubauer, jak již učinil ve spise: „Ústavní listina čsl.“, str. 70, pojednává o svobodě tisku, odkazuje prostě na právní prameny (zákony, které látku upravují). Od státovědeckého spisovatele je však nutno žádati více. Kdo jiný je povolán k tomu, aby vyložil normativní obsah celého § 113 ústavní listiny a posoudil, zda zákon č. 6/1863 ř. z. a § 15 a 21 živn. řádu nejsou bezprostředně účinným ustanovením § 113, odst. 1 derogována? — Při zmínce o možnosti omezování svobody tisku v době války nebo nebezpečných nepokojů bylo by se třeba zmíniti, že zákony č. 50/23, č. 126/33 a č. 140/34 protiústavně svobodu tisku omezují, neboť k omezení dochází v dobách normálních bez splnění podmínek zákona č. 300/20 ve znění zák. č. 125/33.

Autor konečně praví: „Všechna tato ustanovení ústavní listiny o právech a svobodách jsou formulována — jak ani jinak býti nemůže — pojmy značně obecnými a ponechávají bližší úpravu zákonům.“ — Tvrzení toto ve své všeobecnosti není správné. Na př. ustanovení § 113, odst. 1, věta první a odst. 2, jakož i § 114 ú. l. jsou bezprostředně účinná. Podobného omylu jako Neubauer dopustil se v nálezu č. 9321/34 n. s. s., neboť mluvě o § 113, odst. 1, prohlásil, že bližší určení obsahu této „svobody“ (uvozovky jsou v originálu!) ponechává normám jiným.

Věnoval jsem větší pozornost omylům a nedostatkům ve výkladu práva ústavního, kde chyby a přílišné zkratky, jak jsem na konkrétních příkladech dokázal, mají značný dosah. Takto se nemá psát ani do slovníků, kde heslovité podání vězí v podstatě věci.

Stručně vykládat normy a odkazovat na právní prameny dovede leckterý školený

právník. Od vysokoškolských učitelů však musíme žádat více. Na jejich výklady polhží praxe jako na výsledek důkladného studia a teoretických spekulací a zpravidla se jimi řídí. Proto takové výklady mají se zabývati také spornými otázkami ať v teorii či v praxi se vyskytnuvšími a mají aspoň náznakem na ně upozorniti. *Jan Hrabánek.*

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- BEDNAŘÍK (Fr.). — Masaryk a Itálie za války. V Brně, Mor. Legionář 1935. 116 str. 10.—
- BENEŠ (E.). — Francie a nová Evropa. Essay o duchovní krizi poválečného evropského člověka. Praha, Mánes 1935. 53 str. 16.—
- DORAZIL (O.). — Vládcové v dějinách Evropy (800—1648). K. 3. Dějiny Evropy v XIV. a XV. stol. V Praze, Stát. nakl. 1935. 199 str. 750.
- HAJN (Al.). — Dr. Edvard Beneš a jeho životní dílo. Praha 1935. 79 str. 7.—
- HEJDA (J.). — Krise a spotřeba. V Praze, Soc. ústav 1935. 79 str. 6.—
- HERBEN (J.). — Kniha vzpomínek. V Praze, Družst. práce 1935. 663 str. 75.—
- HNILČKA (J.). — Hospodářská demokracie. Ve Znojmě 1935. 7 str. 250.
- HOŘÍNEK (A.). — Mezi námi a Poláky. V Karvinné 1934. 60 str.
- JĚ nutný protiklerikální boj? V Praze, Volná myšlenka 1935. 68 str. 550.
- KARÁSEK (K.). — Kapitálová politika. V Praze, Česká spol. národohosp. 1935. 36 str. 6.—
- KLIMENT (J.). — Svaz národů Jiřího z Poděbrad a idea jediné světovlády. Praha, Všehrd 1935. 69 str. 16.—
- LOSSKIJ (N. O.). — Industrialism, komunism a ztráta osobnosti. V Praze, kom. Souček 1934. 10 str. 150.
- LUDWIG (E.). — Duch a čin. Rozmluvy s Masarykem. Praha, Čin 1935. 255 str. 38.—
- MAYER (A. M.). — Pět let krise na našem venkově. V Praze, Čes. spol. národohosp. 1935. 24 str. 450.
- NEUMANN (E.). — Vzestup a rozklad koloniální politiky evropských národů. Praha 1935. 41 str.
- NĚMEC (J.). — Světová krise. Brno 1934. 48—16 str. 12.—
- PÍSECKÝ (V.). — Cesta k hospodářskému plánu. V Praze 1935. 151 str. 10.—
- REICHERT (J.). — Hospodářská hodnota ochrany živnostenského vlastnictví. V Praze, Čes. spol. národohosp. 1935. 41 str. 6.—
- ŘEZNÍČEK (J.). — NACHTIKAL (Fr.). — Technik v SSSR. V Praze 1935. 93 str.

- ŠÍMA (J.). — Právo konkordátní a konkordáty po světové válce. V Praze 1934. 233 str.
- WOLF (R.). — Válečný duch Německa. Praha, Svaz čsl. důst. 1935. 123 str. 24.—
- ŽMAVC (Ivan). — O sociotechnickém dlouhodobém plánu řešení krise a o základech sociální technokracie. V Praze 1935. 48 str. 5.—

FRANCOUZSKÁ.

- BASTIEN (P.). — Les organismes corporatifs agricoles. 1934. 20 fr.
- BECKER (Général). — Le Japon va-t-il faire la guerre? 1934. 8 fr.
- DOUMERGUE (G.). — Discours à la nation française. 1934. 200 str. 6 fr.
- DOUMERGUE (G.). — Mes causeries avec le peuple de France. 1934. 112 str. 15 fr.
- DURTAIN (L.). — POZNER. — U. R. S. S. 1934. 114 + 128 str. 1250 fr. .
- GARMY (R.). — Histoire du mouvement syndical en France. T. II. De 1914 à nos jours. 1934. 224 str. 12 fr.
- GAUCHY (G.). — La France cherche un homme. 1934. 10 fr.
- GERMAIN-MARTIN. — Problèmes financiers du temps présent. Sommes-nous sur la bonne route? 1934. 128 str. 12 fr.
- GIRAUD (R.). — Capitalisme et forces nouvelles. 1934. 275 str. 20 fr.
- GORDON (E.) — Les nouvelles constitutions européennes et le rôle du chef de l'Etat. 1932. 436 str. 50 fr.
- GORDON (E.). — La responsabilité du chef de l'Etat dans la pratique constitutionnelle récente. 1934. 280 str. 60 fr.
- GSELL (P.). — L'U. R. S. S. et sa foi nouvelle. 1934. 12 fr.
- ISRAEL (Al.). — La dissolution. Pourquoi. Comment. 1934. 12 fr.
- JOSEPH-BARTHÉLEMY. — Essai sur le travail parlementaire et les systèmes des commissions. 1934. 375 str. 50 fr.
- KROFTA (K.). — Histoire de la Tchécoslovaquie. 1934. 176 str. 20 fr.
- LA BIGNE DE VILLENEUVE (M. de). — La fin du principe de séparation des pouvoirs. 1934. 129 str. 20 fr.